

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2025

Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.

1. Cíle a zajištění regionálních funkcí v roce 2025

Stejně jako v předchozích letech bylo i v roce 2025 v činnosti pokračováno tak, aby byly poskytovány kvalitní regionální služby všem zájemcům na území našeho regionu a aby se prostřednictvím nabízených služeb zvyšovala úroveň knihovnické a informační činnosti i v těch nejmenších knihovnách.

Síť obsluhovaných knihoven zůstává stejná. Z důvodu nezájmu zřizovatele zůstává od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice. Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně dotaci ve výši 2 477 100 Kč, což je o 35 200 Kč více než v předchozím roce.

Na nákup výměnného fondu přispělo 52 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 436 080 Kč. To je o 16 501 Kč více než v loňském roce. Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velichovky, Rychnověk, Provodov-Šonov, Nahořany a Zábrodí), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hořičky, Chvalkovice, Adršpach). Tyto obce na nákup výměnného fondu nepřispívají.

Regionální služby v okrese zajišťovali v roce 2025 pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Úvazek zůstal stejný jako v roce předchozím.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů. Revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

2. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

2.1. Poradenská a konzultační činnost

- Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven. Týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro knihovny, soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Celkem bylo poskytnuto 60 konzultací. Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.
- V roce 2025 bylo uskutečněno 134 metodických návštěv, směřovaných především do neprofesionálních knihoven. V průměru je to 2,27 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu výměnného fondu,

automatizace knihoven, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, soutěží Vesnice roku a Knihovna roku Královéhradeckého kraje.

- Všem starostům byla předána informace jak k dotaci VISK, tak i ke krajské dotaci na rekonstrukci a vybavení knihoven, ve které uspělo 9 knihoven z náchodského okresu (Police nad Metují, Nové Město nad Metují, Broumov, Heřmánkovice, Česká Skalice, Meziměstí, Náchod, Bohuslavice nad Metují, Hronov).

Neprofesionálním knihovnám v České Metuji, Jetřichově, Slavětíně nad Metují a Žernově byla poskytnuta pomoc při zpracování žádosti o dotaci na modernizaci prostorového a technického vybavení knihoven. Posouzení projektu bylo poskytnuto i profesionálním knihovnám v Broumově, České Skalici, Hronově, Novém Městě nad Metují a Polici nad Metují.

Pomoc se zpracováním žádosti projektu VISK byla poskytnuta knihovně v Suchém Dole.

- Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.
- S cílem propojení knihoven v regionálním automatizovaném knihovním systému pokračovala katalogizace vlastních fondů neprofesionálních knihoven. V systému Tritius byly zpracovány knihovny v Machově a v České Metuji.
- Městská knihovna Náchod spravuje a pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, výroční zprávy RF, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.
- V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností a dovedností k jejich správě. Knihovníci, kteří projeví zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni.

2.2. Hodnocení knihovnických činností

- Do soutěže **Knihovna roku Královéhradeckého kraje** byla přihlášena Obecní knihovna ve Studnici, která následně v krajském kole zvítězila. Metodicky pomohly s přípravou prezentace prostor knihovny a fondu a úpravou webových stránek.
- Pro udělení titulu **Knihovník roku 2025** byly do kategorie knihovnice/knihovník malé veřejné knihovny nominovány paní Ludmila Horáková z knihovny ve Vrchovinách, což je pobočka Městské knihovny Nové Město nad Metují, a paní Hana Kaplanová, pracovnice Knihovny Břetislava Kafky Červený Kostelec a zároveň Obecní knihovny v Horní Radechové.
- Aktualizaci záznamů v **centrálním adresáři knihoven** si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně. Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna.
- Do portálu **Knihovny.cz** je k 31. 12. 2025 z naší oblasti připojena Městská knihovna Jaroměř. Městská knihovna Náchod činí přípravné kroky k zapojení.

2.3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

V roce 2025 se uskutečnily 4 porady profesionálních knihoven. Prosincová porada proběhla v rekonstruovaných prostorách Knihovny města Police nad Metují.

Dále proběhlo ve střediskových obvodech 10 porad knihovníků neprofesionálních knihoven. Hlavními tématy bylo statistické vykazování, aktuální dění v oboru, dotační programy pro knihovny, práce se čtenáři, knižní novinky, možnosti vzdělávání, Bookstart.

Vzdělávací aktivity byly pořádány s cílem podpořit rozvoj kompetencí knihovníků (témata AI), vzdělávat knihovníky v aktuálních trendech (Knihovny.cz, propojování potřeb knihoven a škol) a podpoření praxe dobrými příklady (výměnné pobyty v knihovnách, exkurze v inspirativních knihovnách).

Pro pracovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven uspořádala Městská knihovna v Náchodě tyto akce:

21.3.2025	Z. Houšková - Kam směřují současné knihovny a jak v knihovnictví nevyhořet	21 účastníků	2 hodiny
11.4.2025	T. Karlová - Propojování knihovních vzdělávacích programů s RVP	17 účastníků	2 hodiny
11.6.2025	Knihovny.cz - Hana Hornychová	12 účastníků	1,5 hodiny
13.6.2025	T. Karlová - AI a digitální nástroje v rukou knihovníka	22 účastníků	3 hodiny
17.6.2025	Procházka po stopách Boženy Němcové v Chvalkovicích	10 účastníků	1,5 hodiny
8.10.2025	Výměnný pobyt Novoměstsko	14 účastníků	3 hodiny
17.10.2025	J. Dvořák - Řešení krizových situací (instruktážní přednáška)	23 účastníků	4 hodiny
7.,14.11.2025	Umělá inteligence a kybernetická bezpečnost	14 účastníků	16 hodin
21.11.2025	Exkurze knihovníků - Černilov, Choltice, Pardubice	34 účastníků	10 hodin

Nabídka vzdělávání knihovníků je vždy plánována tak, aby bylo osloveno co nejširší spektrum pracovníků na různých knihovnických pozicích.

Na semináři s Mgr. Zlatou Houškovou byly nastíněny trendy ve vývoji služeb veřejných knihoven v České republice a bylo nabídnuto několik cest, jak služby snadno inovovat tak, aby byla knihovna vnímána jako komunitní centrum a sloužila podle aktuálních potřeb široké veřejnosti. Zmíněny byly také související změny požadavků na práci knihovníka a potřeba zohledňovat wellbeing.

Pracovníci dětských oddělení uvítali seminář zaměřený na knihovnické programy pro vzdělávací instituce. Účastníci se seznámili s metodami a nástroji pro sladění programů s RVP, získali praktické tipy pro komunikaci s pedagogy a naučili se, jak efektivně pracovat se zpětnou vazbou od žáků i učitelů. I následná diskuse účastníků přinesla zajímavé podněty a nápady pro kreativní rozvoj práce v dětských odděleních knihoven.

Součástí červnové porady vedoucích knihoven náchodského regionu bylo školení k Centrálnímu portálu knihoven. Portálem a jeho novinkami nás provedla Mgr. Hana Hornychová z SVK HK, která odpověděla i na dotazy vedoucích týkající se zapojení jejich knihoven.

Pro podporu kreativity a zvyšování efektivity knihovnické práce byly do programu vzdělávání zařazeny také dva semináře týkající se využívání nástrojů umělé inteligence. Pro oba semináře poskytlo Oddělení služeb knihovnám MK Náchod účastníkům k využití notebooky, dříve

pořízené s podporou dotačního programu VISK za účelem flexibilního vzdělávání knihovníků. Mgr. Tereza Karlová představila množství nástrojů AI pro práci v různých oblastech – práci s textem, obrázky, videi či hudbou – a jejich možnosti využití v knihovnách. Druhý seminář proběhl ve spolupráci s Úřadem práce; jednalo se o obsáhlý dvoudenní kurz, na kterém účastníci ocenili především možnost důkladnějšího a hlubšího prozkoumání nejpoužívanějších nástrojů AI, doplněného kontextem kyberbezpečnosti.

Mezi oblíbené nástroje vzdělávání profesionálních i neprofesionálních knihovníků patří výjezdní porady a výměnné pobyty, při nichž je knihovníkům umožněno poznat fungování knihoven v jejich okolí, stejně jako inspirativní knihovny mimo region. Autobus plný našených knihovníků navštívil knihovnu v Černilově, živé komunitní centrum obce oceněné titulem Knihovna roku 2024 Královéhradeckého kraje, dále velmi zdařile rekonstruovanou a aktivní Knihovnu městyse Choltice. Exkurze byla zakončena prohlídkou nově rekonstruovaných prostor Knihovního centra U Vokolků v historických kulisách pardubického Příhrádku.

Pracovníky přímých knihovnických služeb byla velmi kladně hodnocena prakticky zaměřená instruktážní přednáška policisty, při níž byly získány informace a dovednosti pro jednání s verbálně agresivními, opilými, násilnými či jinak nepřizpůsobivými návštěvníky knihoven. Na základě poptávky knihovníků je v následujícím roce naplánováno pokračování praktického výcviku, tentokrát se zaměřením na první pomoc.

2.4. Budování výměnných fondů

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2025 je 99 302 knihovních jednotek. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2025 je 3 869 knihovních jednotek, úbytek je 5 960 knihovních jednotek. Vyřazována je zastaralá naučná literatura a beletrie.

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1151	71947
z toho	první půjčení dokumentů	234	15684
	prolongace	917	56263

V roce 2025 jsme do 57 obsluhovaných knihoven rozvezli 234 souborů s 15 684 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 275 knih. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 917 souborů s 56 263 svazky z minulých let.

2.5. Pomoc při revizi a aktualizaci fondů v obsluhovaných knihovnách

S pomocí metodiček proběhla pravidelná revize fondu v knihovnách Heřmanice, Machov, Řešetova Lhota, Šestajovice, Velichovky, Velké Petrovice a Česká Metuje. Celkem bylo revidováno 4808 svazků.

2.6. Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele

O službu žádá z obsluhovaných knihoven nepožádala.

2.7. Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit

Knihovníkům byly předávány informace k celostátním i jiným knihovnickým akcím pro praktické využití. Pro inspiraci byla nabízena možnost účasti a náhledu na akcích pořádaných Městskou knihovnou v Náchodě pro vzdělávací instituce (lekce pro školy a školky), případně pro rodiče s dětmi (Bookstart).

Mezi komunitně aktivní knihovny patří knihovny v Novém Hrádku, Vysokově, Studnici, Chvalkovicích, Bohuslavicích. Zásadní roli hrají prostorové možnosti v nedávné době rekonstruovaných prostor knihoven a také personální obsazení proaktivní knihovnicí.

2.8. Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je v regionu zapojeno 26 knihoven. Ve středisku Náchod je 16 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, v regionálním systému Tritius jsou zapojeny 4 knihovny ze střediska Nové Město nad Metují, 2 knihovny ze střediska Červený Kostelec a 4 knihovny ze střediska Jaroměř.

3. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2025

V regionu Náchod jsou regionální funkce poskytovány střediskovým systémem, který tu má dlouholetou tradici. Výhodou je blízkost malých knihoven ke střediskům, osobnější přístup k malým knihovnám, dlouhodobé budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Nejocenenější službou jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Výzvou pro rok 2026 je iniciace zapojení profesionálních knihoven do Centrálního portálu knihoven a podpora malých knihoven při zapojování do regionálních knihovních systémů.

Zprávu sestavil: Klára Havlová

Dne: 19.1.2026